
КРИМІНОЛОГІЯ
КРИМІНОЛОГІЯ
CRIMINOLOGY

УДК 343.232-029:2-1-423.44:343.85(043.3/5)

Т. Леоненко
М. Леоненко

**HISTORIOGRAPHY OF THE THEORETICAL AND
LEGAL ISSUES OF CRIMES MOTIVATED BY RELIGION**

Т.Є. Леоненко
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального,
цивільного та міжнародного права
юридичного факультету
Інституту управління та права
Запорізького національного технічного університету
м. Запоріжжя

М.І. Леоненко
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального процесу
та криміналістики
Інституту права імені Володимира Сташиса
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя

**ІСТОРИОГРАФІЯ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ НА РЕЛІГІЙНОМУ ҐРУНТІ**

Постановка проблеми. Злочинність на релігійному ґрунті як об'єкт кримінологічного дослідження — соціально-небезпечне, історично мінливе явище (феномен), що посягає на свободу совісті та свободу віросповідання, вчинене з мотиву релігійної ненависті або ворожнечі, що має фізичні, духовні, матеріальні та політичні наслідки та відображається в сукупності злочинів, вчинених на певній території за певний проміжок часу.

Українське суспільство поступово починає усвідомлювати, що людина, її душевне життя і духовність є найвищою цінністю, тому постає питання: «Чому релігійні відносини, які несуть у своїй основі добро, милосердя, духовність, моральність, є об'єктом злочинних посягань з боку окремих осіб або злочинних груп? Чому поступово злочинність на релігійному ґрунті стає об'єктом кримінологічного дослідження у зв'язку зі зростанням кількості вчинених злочинів

цього виду?» Більш того, на підставі тенденції з урахуванням процесу глобалізації людської діяльності, яка поширюється не тільки на духовні засади релігії, а й на світовий порядок, вченими відзначено доцільність вирізнення у кримінологічній науці окремого напрямку — релігійність і її вплив на злочинність, де визначальним має бути відсутність будь-яких моральних оцінок того чи іншого віросповідання [42, с. 542]. Таким чином, важливим науковим і практичним завданням є проведення аналізу історіографії наукових досліджень у сфері злочинності на релігійному ґрунті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні питанням кримінально-правової охорони права на свободу віросповідання присвячено дисертаційні дослідження К.С. Бабиніної [24], О.В. Білаша [25], В.І. Маркіна [26], О.С. Островського [27], М.В. Палія [28], В.М. Панькевич [29], А.В. Тарасенка [30], І.Г. Швидченко [31]. Крім цього, треба відмітити новий погляд на проблему злочинів, що посягають на релігійні відносини, в працях В.О. Глушкова [32], О.О. Дудорова й М.І. Хавронюка [33], І.О. Зінченко [34], В.В. Курафєєва [35], С.Я. Лихової [36], К.Б. Марисюка [37], О.А. Мартиненка [38], О.В. Олішевського [39], А.В. Савченка [40], Є.Л. Стрельцова [41], В.І. Шакуна [42] та ін.

Мета статті полягає в аналізі джерел і публікацій з проблеми дослідження злочинності на релігійному ґрунті; на підставі аналізу стану наукової розробленості теоретико-правових проблем дослідження злочинності на релігійному ґрунті провести авторську класифікацію відповідних досліджень.

Основні результати дослідження. Дослідження особливостей релігійних відносин у межах кримінального права, кримінології та соціології має свою історію. Науковим підґрунтям до вивчення проблеми злочинності на релігійному ґрунті в дорадянський період та за часів колишнього СРСР є праці К.К. Арсенєва («Свобода совести и веротерпимость», 1905) [1], Л.С. Білогриць-Котляревського («Преступления против религии в важнейших государствах Запада» 1886, «Мифологическое значение некоторых преступлений, совершаемых по суверению», 1888) [2], В.В. Єсіпова («Грех и преступление, святотатство и кража», 1894) С.В. Познишева («Религиозные преступления с точки зрения религиозной свободы», 1906) [3], В.М. Ширяєва («Религиозные преступления. Истоико-догматические очерки», 1909) [4], М.М. Шеймана («Религиозность и преступность», 1927), В.В. Джуны («Уголовная ответственность за нарушение права свободы совести (на материалах УССР)», 1989). У працях П.С. Дагеля [5], А.Е. Жалінського [6], А.І. Клібанова [7], А.Т. Москаленка [8], Ф.І. Федоренко [9] та ін. закладені основи кримінально-правової та кримінологічної класифікації «релігійних злочинів».

Цю тенденцію продовжено в працях сучасних зарубіжних науковців, а саме: Л.Д. Башкатова [10], В.О. Бурковської [11], Н.Б. Вагіної [12], М.М. Василенко [13], Г.Л. Касторського [14], О.В. Кунц [15], А.Ф. Мінекаєвої [16], М.А. Придворова та О.В. Тихонової [17], Р.А. Папаїана, А.А. Тер-Акопова [18], А.В. Пчелінцева [19], О.В. Старкова [20], Н.С. Федосової [21], М.С. Фокіна [22], К.М. Шевкопляса [23].

Слід виділити праці й релігієзнавців, що так чи інакше вивчають проблеми злочинності на релігійному ґрунті (А.В. Арістової [43], В.М. Вовк [44], В.І. Гараджі [45], С.І. Здіорук [46], А.М. Колодного [47], Б.М. Куценок [48] та ін.).

Серед праць, що стосуються розв'язання проблем формування особистісної та групової мотивації на вчинення злочинів на релігійному ґрунті в галузі кримінального права, кримінології та юридичної психології треба відмітити наукові праці А. Абдуджалілова [49], А.О. Александрова [50], Л.В. Алексеевої [51], Ю.М. Антоняна [52], Л.В. Багрій-Шахматова [53], В.А. Бачиніна [54], Б.С. Братуся [55], А.І. Долгової [56], В.М. Дрьоміна [57], В.П. Ємельянова [58], А.Ф. Зелінського [59], Г.Л. Касторського [60], Є.В. Фесенка [61] та ін.

Кримінологічне дослідження злочинності на релігійному ґрунті, на нашу думку, неможливе без аналізу джерел, що висвітлюють підґрунтя духовності, моральності та впливу на них релігії як системи цінностей, ідеалів і заповідей, оскільки значна частина українського суспільства пов'язує надії на духовне відродження нації саме з релігією [42, с. 540].

Із сучасних досліджень у цьому напрямку слід відзначити праці А.А. Гусейнова [62], В.В. Кузнецова [63], Л.М. Мітрохіна [64], А.С. Панаріна [65], А.П. Скрипника [66] та ін.

Великий внесок у розробку аналізу особи злочинця, що вчинила злочин на релігійному ґрунті, починаючи з 60-х рр. ХХ ст., здійснили Ю.М. Антонян [67], К. Бартол [68], Ю.Д. Блувштейн [69], Л.І. Божович [70], Б.С. Братусь [71], Б.В. Волженкін [72], М. Газзаніга [73], Я.І. Гилінський [74], А.І. Долгова [75], С.І. Курганов [76], В.М. Кудрявцев [77], Н.В. Ліфарєва [78], Б.А. Лобовик [79], Є.В. Фесенко [80] та ін. Саме в цей період був закладений той науковий фундамент, який у більшості своїй витримав випробування часом і значною мірою визначає нинішнє наукове розуміння проблеми особистості злочинця.

Встановлення чинників, що впливають на мотив вчинення злочину на релігійному ґрунті неможливе без морально-психологічної характеристики особи, яка в психологічному аспекті недостатньо прозора. Серед найбільш відомих напрямів у дослідженні особистості слід виділити: психодинамічну теорію Зігмунда Фрейда (Sigmund Freud), індивідуальну теорію Альфреда Адлера (Alfred Adler), аналітичну теорію Карла Густава Юнга (Carl Gustav Jung), гуманістичну теорію Еріха Фромма (Erich Fromm), соціокультурну теорію Карен Хорні (Karen Horney), диспозиційну теорію Гордона Олпорта (Gordon Allport) [81], теорію соціального навчання Джуліана Роттера (Julian Rotter), феноменологічну теорію Карла Роджерса (Carl Rogers), структурну теорію рис особистості Реймонда Кеттела (Raymond Cattell), теорію типів особистості Ганса Айзенка (Hans Eysenck), теорію особистості Еріка Еріксона (Eric Erikson) та ін.

Теоретико-методологічну основу дослідження девіантної поведінки склали: фундаментальні принципи й положення загальної, соціальної та юридичної психології, що розкривають основні закономірності розвитку та соціалізації особистості в роботах Р. Мертон, В. Франкла, Е. Фромма, L. Berkowitz [82], D. Brooksbank, A. Buss, C. Cloninger, R. Custer, A. Kardiner [83], N. Miller [84], N. Farberow, D. Goodwill, M. Griffiths, J. P. Guilford [85], G. White та ін.

Проблема мотивації злочинів не є новою для юридичної науки. Багато аспектів цієї проблеми певною мірою порушувалися в працях: Ю.М. Антоняна [86], Ф.Г. Бурчака [87], П.С. Дагеля [88], І.М. Даньшина [89], К.Є. Ігошева [90], Н.Ф. Кузнецової [91], В.В. Лунеєва [92], О.А. Мартиненко [93], А. Маслоу

[94], А.В. Савченка [95], О.В. Старкова [96], Є.В. Фесенка, В.Б. Харченка [97] та ін. Однак у літературі мотив злочину розглядається найчастіше в межах вчення про суб'єктивну сторону злочину. Разом з тим, на практиці досить часто постають питання кваліфікації злочинів, вчинених за складними, неочевидними мотивами, одним з яких є мотив релігійної ненависті або ворожнечі.

Проблемам запобігання злочинам на релігійному ґрунті за допомогою впливу на детерміновані злочинною поведінкою явища й процеси присвячені праці Ю.В. Александрова, Л.Д. Башкатова [98], Б.М. Головкина [99], О.М. Джу-жі [100], А.П. Закалюка [101], В.С. Зеленецького [102], О.Г. Кальмана [103], О.Г. Кулика [104], О.М. Литвинова [105] та ін.

Вченими, що досліджували різні аспекти релігійної проблематики, значну увагу приділено питанням правомірності поведінки віруючих з позиції права і світської моралі. Разом з тим, питання правового впливу на поведінку осіб, які посягають на свободу совісті й віросповідання розглянуто вченими поверхово. На нашу думку, недостатньо досліджені досягнення віровчень світових релігій і можливості наступних їм конфесій у запобіганні суспільно небезпечній поведінці. Практично відсутні теоретичні розробки методики використання в діяльності правоохоронних органів методів регулювання поведінки людей, що перебувають під впливом релігійних чинників.

На нашу думку, на процес протидії злочинам на релігійному ґрунті впливає досконале вивчення структури механізму злочинної поведінки особи, що вчинила злочин на релігійному ґрунті, а також один із перспективних напрямів досліджень у пенітенціарній психології — аналіз психологічних характеристик уявлень особи злочинця, що вчинила злочин на релігійному ґрунті, про жертви злочинів, що дає змогу удосконалювати програми виправної психологічної корекції особистості засуджених за рахунок корекції їх уявлень про жертви злочинів.

Формування уявлень про іншу людину в процесі його пізнання вивчали К.О. Абульханова-Славська [106], Г.М. Андрєєва [107], А.О. Бодальов [108]. Окремі структурні елементи системи уявлень особистості злочинців і засуджених відображені в дослідженнях Ю.М. Антоняна, що розглянув внутрішні причини вчинення злочинів різними злочинцями, їх взаємини з жертвами злочинів, віктимний досвід злочинців; І.П. Башкатова, В.Ф. Пирожкова, які вивчали субкультурні характеристики функціонування злочинних груп, у тому числі жертв злочинів, прийняті у злочинній субкультурі, а також психологічні аспекти утисків засудженими іншими засуджених в місцях позбавлення волі; А.Р. Ратінова, який створив ціннісно-нормативний підхід у розгляді особистості злочинців та ін. Праці цих учених мають високе теоретичне і практичне значення у розкритті кримінально значущих особливостей особистості, що сприяють вчиненню злочинів і потребують корекції в процесі виконання покарання, а уявлення про жертви злочинів розглядають як одну з таких особливостей.

Висновки. Аналіз визначення стану наукової розробленості теоретико-правових проблем дослідження злочинності на релігійному ґрунті надає можливість розподілити їх на такі узагальнюючі групи: 1) праці античних, середньовічних мислителів і мислителів Нового часу, в яких розкрито пробле-

ми співвідношення моралі, духовності та релігії; 2) праці вітчизняних учених дорадянського періоду, які на монографічному рівні досліджували проблему посягання на релігійні відносини в межах кримінального права, кримінології та соціології, а також результати досліджень науковців колишнього СРСР у галузі кримінального права, кримінології, загальної та юридичної психології; 3) праці провідних сучасних зарубіжних учених, які зробили вагомий внесок у розуміння та вирішення проблеми злочинного й релігійного в кримінології, філософії, загальній та юридичній психології, психології релігії й релігієзнавстві; 4) дослідження кримінально-правового та кримінологічного аспектів злочинності на релігійному ґрунті сучасних українських науковців, здійснені на монографічному рівні, а також у межах власних наукових інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Арсеньев К.К.* Свобода совести и веротерпимость / К.К. Арсеньев. — Санкт-Петербург, 1905. — 272 с.

2. *Білогриць-Котляревський Л.С.* Общие черты истории уголовного права / Л.С. Білогриць-Котляревський // Антологія української юридичної думки / Ред. Ю.С. Шемшученко. — Київ : Юридична книга, 2004. — Т. 7 : Кримінальне право. Кримінальний процес. — С. 205—232.

3. *Познышев С.В.* Религиозные преступления с точки зрения религиозной свободы / С.В. Познышев. — Москва : Унив. тип., 1906. — 319 с.

4. *Ширяев В.Н.* Религиозные преступления. Историко-догматические очерки / В.Н. Ширяев. — Ярославль : Тип. губ. правл., 1909. — 432 с.

5. *Дагель П.С.* Ответственность за посягательство на личность и права граждан под видом исполнения религиозных обрядов [Электронный ресурс] / П.С. Дагель // Советская юстиция. 1962. № 22 // Научная библиотека диссертаций и авторефератов disserCat. — Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/ugolovno-pravovaya-kharakteristika-organizatsii-religioznykh-obedinenii-posyagayushchikh-na-#ixzz3dLwVkJZ2t>.

6. *Жалинский А.Э.* Уголовное право вождия перемены. Теоретико-инструментальный анализ / А.Э. Жалинский. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Проспект, 2009. — 400 с.

7. *Клибанов А.И.* Русское православие: вехи истории / А.И. Клибанов. Москва, 1989. — 719 с.

8. *Москаленко А.Т.* Пятидесятники / А.Т. Москаленко. — Москва : Политиздат, 1966. — 224 с.

9. *Федоренко Ф.И.* Секты, их вера и дела / Ф.И. Федоренко. — Москва : Издательство политической литературы, 1965. — 365 с.

10. *Башкатов Л.Д.* Религиозные преступления; видовой состав, причины и условия, профилактика / Л.Д. Башкатов, О.В. Старков. — Москва, 2000. — 182 с.

11. *Бурковская В.А.* Криминальный религиозный экстремизм: Уголовно-правовые и криминалогические основы противодействия : автореферат дисс. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.08 — Уголовное право и криминология; Уголовно-исполнительное право / В.А. Бурковская; МВД России; Академия управления. Москва, 2006. — 56 с.

12. *Вагина Н.Б.* Криминологическая характеристика религиозной среды, особенности преступности и нетрадиционные технологии подчинения лидеру организации адептов-последователей : дис. ... к.ю.н. : 12.00.08 / Н.Б. Вагина. — Ставрополь, 2000. — 192 с.

13. *Василенко М.М.* Предупреждение преступлений, совершаемых членами религиозных тоталитарных сект : автореферат дисс. ... канд. ю. н. специальность 12.00.08 — Уголовное право и криминология; Уголовно-исполнительное право / М.М. Василенко. Саратов, 2006. — 26 с.

14. *Касторский Г.Л.* Проблемы криминологии религии / Г.Л. Касторский // Криминология в развитии. — 2002. — № 2. — С. 35.

15. *Кунц Е.В.* Понятие преступности на почве межнациональных и религиозных конфликтов / Е.В. Кунц // Вестник Челябинского государственного университета. Право — 2010. — № 19 (200). — С. 84–86.

16. *Миникаева А.Ф.* Религиозная ненависть или вражда как мотив совершения преступления уголовно-правовой и криминологический аспекты : дисс. канд. юрид. наук / А.Ф. Миникаева. — Казань, 2005. — 198 с.

17. *Придворов Н.А.* Институт свободы совести и свободы вероисповедания в праве современной России / Н.А. Придворов, Е.В. Тихонова. — Москва, 2007. — С. 50–51.

18. *Папаян Р.А.* Христианские корни современного права / Р.А. Папаян. — Москва : Норма, 2002. — 416 с.

19. *Тер-Акопов А.А.* Христианство. Государство. Право. Монография / А.А. Тер-Акопов. — Москва : Изд-во МНЭПУ, 2000. — 100 с.

20. *Пчелинцев А.В.* Свобода вероисповедания и религиозные объединения в Российской Федерации : дисс. ... д-ра наук / А.В. Пчелинцев. — Москва, 2012. — 331 с.

21. *Старков О.В.* Криминология: Общая, особенная и Специальная части : учебник / О.В. Старков. — Санкт-Петербург : Юридический Центр Пресс, 2012. — 1047 с.

22. *Федосова Н.С.* Уголовное право и религия: Проблемы взаимовлияния и взаимодействия : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук / Н.С. Федосова. Владивосток, 2003. — 32 с.

23. *Фокин М.С.* Уголовно-правовая характеристика организации религиозных объединений, посягающих на личность и права граждан/ автореф. дис. ... канд. юрид. наук / М.С. Фокин. — Омск, 2000. — 183 с.

24. *Шевкопляс К.М.* Уголовно-правовая охрана свободы совести в России : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право / Е.М. Шевкопляс. — Юридический институт МВД России. — Омск, 1999. — 94 с.

25. *Бабаніна К.С.* Кримінальне право України в православному вимірі (стан, динаміка та перспективи): автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 — кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право / К.С. Бабаніна. — Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса, 2016. — 20 с.

26. *Білаш О.В.* Кримінальна відповідальність за незаконні дії щодо релігійних споруд або святинь : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Одеса, 2013. — 19 с.

27. *Маркін В.І.* Кримінально-правова охорона свободи віросповідання в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В.І. Маркін. — Львів, 2012 — 18 с.

28. *Островський О.С.* Кримінальна відповідальність за порушення прав людини на свободу віросповідання за кримінальним правом України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О.С. Островський. — Львів, 2104. — 20 с.

29. *Палій М.В.* Злочинність у сфері віросповідання та боротьба з нею : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / М.В. Палій. — Київ, 2002. — 19 с.

30. *Панькевич В.М.* Кримінальна відповідальність за порушення рівноправності громадян залежно від расової, національної належності або ставлення до релігії : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В.М. Панькевич. — Київ, 2007. — 23 с.

31. *Тарасенко А.В.* Кримінальна відповідальність за зважання здійсненню релігійного обряду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук зі спеціальності : 12.00.08 кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / А.В. Тарасенко. — Харків : Національна юридична академія, 1995. — 20 с.

32. *Швидченко І.Г.* Свобода віросповідання як об'єкт кримінально-правової охорони : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / І.Г. Швидченко. — Київ, 2009. — 19 с.

33. *Глушков В.О.* Щодо удосконалення механізму кримінальної відповідальності стосовно тоталітарних сект / В.О. Глушков // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 20-річчю Національної академії правових наук України та обговорення п'ятитомної монографії «Правова доктрина України». — Харків, 2013. — 1030 с.

34. *Дудоров О.О.* Кримінальне право : навч. посіб. / О.О. Дудоров, М.І. Хавронюк ; За заг. ред. М.І. Хавронюка. — Київ : Ваїте, 2014. — 944 с.

35. *Зінченко І.О.* Уточнення змісту об'єкта злочину, передбаченого ст. 161 КК України, як умова ефективності її застосування / І.О. Зінченко. / Правові засади підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в Україні : матеріали наукової конференції, 15 травня 2008 року. — Харків : Право, 2008. — С. 56.

36. *Курафеев В.В.* Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або релігійних переконань: конституційний та кримінально-правовий аспект / В.В. Курафеев // Питання боротьби зі злочинністю : збірник наукових праць. — Харків : Право, 2011. — С. 239–240.

37. *Лихова С.Я.* Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина : Монографія / С.Я. Лихова. — Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. — 573 с.

38. *Марисяк К.* Кримінальна відповідальність за порушення законодавства у сфері свободи віросповідання у державах Європейського союзу // Вісник Львівського університету. Серія юридична. — Випуск 43. — С. 285–289.

39. *Мартиненко О.А.* Злочини вчинені на ґрунті расової, національної чи релігійної нетерпимості, як нове кримінальне явище в Україні / О.А. Мартиненко // Держава та регіони. Серія : Право. — 2009. — № 2. — С. 43–46.

40. *Олішевський О.В.* Православна Церква як суб'єкт протидії злочинності та профілактики злочинів / О.В. Олішевський // Форум права. — 2011. — № 3. — С. 565–569.

41. *Савченко А.В.* Вплив мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості на кваліфікацію злочинів / А.В. Савченко // Вісник Академії адвокатури України. — 2010. — № 1. — С. 174–177.

42. *Стрельцов Є.Л.* Релігійні традиції у світській державі : монографія / Є.Л. Стрельцов. — Прага : Вид-во Л.Марек (Брно), 2014. — 232 с.

43. *Шакун В.І.* Суспільство і злочинність / В.І. Шакун. — Київ : Атіка, 2003. — 784 с.

44. *Арістова А.В.* Релігієзнавство : курс лекцій / А.В. Арістова. — Київ : НТУ, 2008. — 180 с.

45. Релігієзнавство : підручник / В.М. Вовк, М.В. Костицький, В.М. Кравець та ін.; за ред. В.М. Вовк, Б.Ф. Чміля : КНУВС. — Київ : Атіка, 2009. — 551 с.

46. Религия и общество : хрестоматия по социологии религии / под общ. ред. В.И. Гараджи. — Москва, 1996. — 758 с.

47. *Здіорук С.І.* Суспільно-релігійні відносини: виклики Україні XXI століття : монографія / Нац. ун-т стратегічних досліджень. — Київ : Знання України, 2005. — 551 с.

48. Колодний А. Феномен релігії: природа, структура, функціональність, тенденції / А. Колодний. — Київ : Світ знань, 1999. — 52 с.
49. Куценко Б.М. Эмоции и религия / Б.М. Куценко. — Киев : Политиздат Украины, 1982. — 103 с.
50. Абдуджалилов А. Терроризм — религия или доктрина? [Электронный ресурс] / Абдуджабор Абдуджалилов. — Режим доступа : <http://www.proza.ru/2007/08/20-76>.
51. Александров А.А. Типология делинквентного поведения при психопатиях и акцентуациях характера / А.А. Александров // Нарушения поведения у детей и подростков. — Москва, 1981. — С. 51–59.
52. Алексеева Л.В. Проблема юридически значимых эмоциональных состояний / Л.В. Алексеева. — Тюмень : Изд-во Тюмен. гос. ун-та, 1997. — 128 с.
53. Антонян Ю.М. Личность преступника / Ю.М. Антонян, В.Н. Кудрявцев, В.Е. Эминов. — Санкт-Петербург, 2004. — 366 с.; Антонян Ю.М. Преступник как предмет криминологического изучения / Ю.М. Антонян // Вопросы борьбы с преступностью. — Москва, 1981. — № 34. — С. 41.
54. Багрий-Шахматов Л.В. Співвідношення організованої злочинності і тероризму / Л.В. Багрий-Шахматов // Актуальні проблеми держави та права. — Вип. 8. — Одеса : Юрид. л-ра, 2000. — С. 33–42.
55. Бачинин В.А. Философия права и преступления / В.А. Бачинин. — Харьков : Фолио, 1999. — 607 с.
56. Братусь Б.С. Аномалии личности / Б.С. Братусь. — Москва : Мысль, 1988. — 301 с.
57. Долгова А.И. Изучение личности преступника / А.И. Долгова // Советское государство и право. — 1978. — № 6. — С. 79.
58. Дрьомін В.М. Особливості формування кримінальної субкультури / В.М. Дрьомін // Актуальні проблеми держави і права. — 2005. — № 25. — С. 498–503.
59. Емельянов В.П. Терроризм и преступления с признаками терроризирования: уголовно-правовое исследование / В.П. Емельянов. — Санкт-Петербург : Юридический центр «Пресс», 2002. — 291 с.
60. Зелінський А.Ф. Кримінальна психологія / А.Ф. Зелінський. — Київ : 1999. — 319 с.
61. Касторский Г.Л. Религиозная мотивация экстремизма и терроризма / Г.Л. Касторский // Криминология в развитии. — 2001. — № 1. — 83 с.
62. Фесенко Є.В. Проблеми кримінально-правової протидії тероризму в Україні [Електронний ресурс] / Є.В. Фесенко // Часопис Академії адвокатури України. 2014. — Т. 7, № 4. — С. 72–76. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chaa_u_2014_7_4_12.pdf.
63. Гусейнов А.А. Античная этика / А.А. Гусейнов. — Москва : Гардарики, 2004. — С. 233.
64. Кузнецов В.В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в Українському вимірі : монографія / В.В. Кузнецов. — Київ : ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2012. — 908 с.
65. Митрохин Л.Н. Религии «Нового века» / Л.Н. Митрохин. — Москва, 1985. — 164 с.
66. Панарин А.С. Православная цивилизация в глобальном мире / А.С. Панарин. — Москва : Алгоритм, 2002. — 568 с.
67. Скрипник А.П. Религия и мораль / А.П. Скрипник // Этика : энциклопедический словарь / под ред. Р.Г. Апресяна и А.А. Гусейнова. — Москва : Гардарики, 2001. — 408 с.

68. Бурчак Ф.Г. Соучастие. Социальные, криминологические и правовые проблемы / Ф.Г. Бурчак. — Київ : Вища школа, 1986. — 208 с.
69. Бартол К. Психология криминального поведения / К. Бартол. — Москва ; Санкт-Петербург : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. — 352 с.
70. Блувштейн Ю.Д. Понятие личности преступника / Ю.Д. Блувштейн // Советское государство и право. — 1979. — № 8. — С. 98.
71. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте (Психологическое исследование) / Л.И. Божович. — Москва : Просвещение, 1969. — 447 с.
72. Братусь Б.С. Аномалии личности / Б.С. Братусь. — Москва : Мысль, 1988. — 301 с.
73. Волженкин Б.В. Общественная опасность преступника и основания уголовной ответственности / В.Б. Волженкин // Правознавство. — 1963. — № 3. — С. 92.
74. Газзанига М. Материалы портала «Научная Россия» [Электронный ресурс] / Майкл Газзанига. — Режим доступа : <http://scientificrussia.ru/articles/michael-gazzaniga>.
75. Гишинский Я.И. Социология девиантного поведения : учеб. пособ. / Я.И. Гишинский В.С. Афанасьев. — Санкт-Петербург, 1993. — 167 с.
76. Долгова А.И. Изучение личности преступника / А.И. Долгова // Советское государство и право. — 1978. — № 6. — С. 79.
77. Курганов С.И. Теоретические вопросы изучения личности преступника / С.И. Курганов // Личность преступника и предупреждение преступлений : сб. науч. трудов. — Москва : ВНИИ МВД СССР, 1987. — С. 23—33.
78. Личность преступника / под ред. В.Н. Кудрявцева. — Москва : Юрид. лит., 1971. — 356 с.
79. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості : навч. посіб. / Н.В. Ліфарєва. — Київ : ЦНЛ, 2003. — 240 с.
80. Лобовик Б.А. Религиозное сознание и его особенность / Б.А. Лобовик. — Киев : Наукова думка, 1986. — 246 с.
81. Фесенко Є.В. Проблеми структури об'єкта як елемента складу злочину / Є.В. Фесенко // Вісник Академії адвокатури України. — 2009. — № 1. — С. 234—236.
82. Allport G. The Individual and His Religion / Gordon Allport. — New York, 1998. — P. 99.
83. Berkowitz L. Aggression: A Social / L. Berkowitz. — New York, 1964.—S. 361.
84. Kardiner A. The psychological frontiers of society / A. Kardiner. — N.-Y., 1945. — P.475.
85. Miller N. The frustration — aggression hypothesis/ N. Miller et. al. // Psychological Review. — 1941. — № 48. — P. 337—342.
86. Guilford J.P. Three faces of intellect [Electronic resource] / J.P. Guilford // The American Psychologist. — 1959. — № 8. — Mode of access : <http://www.metodolog.ru/00736/00736.html>.
87. Білогриць-Котляревський Л.С. Общие черты истории уголовного права / Л.С. Білогриць-Котляревський // Антологія української юридичної думки / Ред. Ю.С. Шемшученко. — Київ : Юридична книга, 2004. — Т. 7 : Кримінальне право. Кримінальний процес. — С. 205—232.
88. Бурчак Ф.Г. Соучастие. Социальные, криминологические и правовые проблемы / Ф.Г. Бурчак. — Київ : Вища школа, 1986. — 208 с.
89. Дагель П.С. Субъективная сторона преступления и её установление / П.С. Дагель, Д.П. Котов. — Воронеж : Воронежский ун-т, 1974. — С. 197—198.

90. *Даньшин И.Н.* О значении мотива преступления при изучении и предупреждении преступлений / И.Н. Даньшин // Вопросы борьбы с преступностью. — 1969. — № 10. — С. 70.
91. *Игошев К.Е.* Типология личности преступника и мотивация преступного поведения / К.Е. Игошев. — Горький : Изд-во ГВШ МВД СССР, 1974. — 168 с.
92. Криминология / под ред. Н.Ф. Кузнецовой и Г.М. Миньковского. — Москва : МГУ, 1994. — 415 с.
93. *Лунеев В.В.* Преступное поведение: мотивация, прогнозирование, профилактика / В.В. Лунеев. — Москва : Изд-во воен. ун-та, 1980. — 137 с.
94. *Мартиненко О.А.* Злочини вчинені на ґрунті расової, національної чи релігійної нетерпимості, як нове кримінальне явище в Україні / О.А. Мартиненко // Держава та регіони. Серія : Право. — 2009. — № 2. — С. 43–46.
95. *Маслоу А.* Мотивация и личность / А. Маслоу. — 3 изд. — Санкт-Петербург : Питер, 2003. — 352 с.
96. *Савченко А.В.* Мотив і мотивація : монографія / А.В. Савченко. Київ : Атіка, 2002. — 144 с.
97. *Старков О.В.* Криминология: религиозная преступность / О.В. Старков, Л.Д. Башкатов. — Санкт-Петербург : Юридический Центр Пресс. — 2004. — 385 с.
98. *Харченко В.Б.* Уголовное право Украины / В.Б. Харченко. — Киев : Атика, 2000. — 271 с.
99. *Башкатов Л.Д.* Религиозные преступления; видовой состав, причины и условия, профилактика / Л.Д. Башкатов, О.В. Старков. — Москва, 2000. — 182 с.
100. *Головкін Б.М.* Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання : монографія / Б.М. Головкін. — Харків : Право, 2011. — 440 с.
101. Курс криминології. Загальна частина / за ред. О.М. Джужи. — Київ : 2001. — 441 с.
102. *Закалюк А.П.* Курс сучасної української криминології: теорія і практика : у 3 кн. / А.П. Закалюк. — Кн. 1: Теоретичні засади та історія української криминологічної науки. — Київ : Ін Юре, 2007. — 424 с.
103. *Зеленецький В.* Методологічна функція загальної теорії боротьби зі злочинністю / В. Зеленецький // Вісник Академії правових наук України. — 2002. — № 4. — С. 143–157.
104. *Кальман О.* Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення протидії злочинності в Україні / О. Кальман, О. Вавренюк // Вісник Національної академії прокуратури України. — 2009. — № 1. — С. 49–54.
105. *Кулик О.Г.* Злочинність в Україні: теорія і практика криминологічного дослідження : автореферат на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.08 — кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право / О.Г. Кулик. — Київ : Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України, 2013. — 272 с.
106. *Бандурка О.М.* Протидія злочинності та профілактика злочинів : монографія / О.М. Бандурка, О.М. Литвинов. — Харків : ХНУВС, 2011. — С. 83.
107. *Абульханова К.А.* Проблема соотношения личности, индивидуальности, субъекта / К.А. Абульханова // В кн. : Современная личность: Психологические исследования. — Москва : ИП РАН, 2012. — С. 17–35.
108. *Андреева Г.М.* Психология социального познания : учеб. пособ. для студ. высших учеб. завед. / Г.М. Андреева. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва : Аспект Пресс, 2000. — 288 с.

109. Бодалев А.А. Психология общения / А.А. Бодалев. — Москва : Ин-т практ. психол. ; Воронеж : Модек, 1996. — 256 с.

REFERENCES

1. *Arsen'ev K.K.* Svoboda sovesti i veroterpimost' / K.K. Arsen'ev. — Sankt-Peterburg, 1905. — 272 s.
2. *Bilohryts-Kotliarevskiy L.S.* Obshhie cherty istorii ugolovnogo prava / L.S. Bilohryts-Kotliarevskiy // Antolohiia ukrainskoi yurydychnoi dumky / Red. Yu.S. Shemshuchenko. — Kyiv : Yurydychna knyha, 2004. — T. 7 : Kryminalne pravo. Kryminalnyi protses. — S. 205—232.
3. *Poznyshev S.V.* Religioznye prestupleniya s toчки zreniya religioznoj svobody / S.V. Poznyshev. — Moskva : Univ. tip., 1906. — 319 s.
4. *Shirjaev V.N.* Religioznye prestupleniya. Istoriko-dogmaticheskie ocherki / V.N. Shirjaev. — Jaroslavl' : Tip. Gub. pravl., 1909. — 432 s.
5. *Dagel' P.S.* Otvetstvennost' za posjagatel'stvo na lichnost' i prava grazhdan pod vidom ispolneniya religioznyh obrjadov [Jelektronnyj resurs] / P.S. Dagel' // Sovetskaja justicija. 1962. № 22 // Nauchnaja biblioteka dissertacij i avtoreferatov disserCat. — Rezhim dostupa : <http://www.dissercat.com/content/ugolovno-pravovaya-kharakteristika-organizatsii-religioznykh-obedinenii-posyagayushchikh-na-#ixzz3dLwVkZ2t>.
6. *Zhalinskij A.Je.* Ugolovnoe pravo vozhidanii peremen. Teoretiko-instrumental'nyj analiz / A.Je. Zhalinskij. — 2-e izd., pererab. i dop. — Moskva : Prospekt, 2009. — 400 s.
7. *Klibanov A.I.* Russkoe pravoslavie: vehi istorii / A.I. Klibanov. — Moskva, 1989. — 719 s.
8. *Moskalenko A.T.* Pjatidesjatniki / A.T. Moskalenko. — Moskva : Politizdat, 1966. — 224 s.
9. *Fedorenko F.I.* Sekty, ih vera i dela / F.I. Fedorenko. — Moskva : Izdatel'stvo Politicheskoy literatury, 1965. — 365 s.
10. *Bashkatov L.D.* Religioznye prestupleniya; vidovoj sostav, prichiny i uslovija, profilaktika / L.D. Bashkatov, O.V. Starkov. — Moskva, 2000. — 182 s.
11. *Burkovskaja V.A.* Kriminal'nyj religioznyj jekstremizm: Ugolovno-pravovye I kriminologicheskie osnovy protivodejstvija : avtoreferat diss. ... d-ra jurid. nauk: spec. 12.00.08 — Ugolovnoe pravo i kriminologija; Ugolovno-ispolnitel'noe pravo / V.A. Burkovskaja; MVD Rossii; Akademija upravljenija. Moskva, 2006. — 56 s.
12. *Vagina N.B.* Kriminologicheskaja harakteritiska religioznoj sredy, osobennosti prestupnosti i netradicionnye tehnologii podchinenija lideru organizacii adeptov-posledovatelej: dis. ... k.ju.n. : 12.00.08 / N.B. Vagina. — Stavropol', 2000. — 192 s.
13. *Vasilenko M.M.* Preduprezhdenie prestuplenij, sovershaemyh chlenami religioznyh totalitarnyh sekt : avtoreferat diss. ... kand. ju. n. special'nost' 12.00.08 — Ugolovnoe pravo i kriminologija; Ugolovno-ispolnitel'noe pravo / M.M. Vasilenko. Saratov, 2006. — 26 s.
14. *Kastorskij G.L.* Problemy kriminologii religii / G.L. Kastorskij // Kriminologija v razvitii. — 2002. — № 2. — С. 35.
15. *Kunc E.V.* Ponjatие prestupnosti na pochve mezhnacional'nyh i religioznyh konfliktov / E.V. Kunc // Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvennogo universiteta. Pravo— 2010. — № 19 (200). — S. 84—86.
16. *Minekaeva A.F.* Religioznaja nenavist' ili vrazhda kak motiv sovershenija prestuplenija ugolovno-pravovoj i kriminologicheskij aspekty : diss. kand. jurid. nauk / A.F. Minekaeva. — Kazan', 2005. — 198 s.

17. *Pridvorov N.A.* Institut svobody sovesti i svobody veroispovedanija v prave sovremennoj Rossii / N.A. Pridvorov, E.V. Tihonova. — Moskva, 2007. — S. 50—51.
18. *Papajan R.A.* Hristianskie korni sovremennogo prava / R.A. Papajan. — Moskva : Norma, 2002. — 416 s.
19. *Ter-Akopov A.A.* Hristianstvo. Gosudarstvo. Pravo. Monografija / A.A. Ter-Akopov. — Moskva: Izd-vo MNJePU, 2000. — 100 s.
20. *Pchelincev A.V.* Svoboda veroispovedanija i religioznye obedinenija v Rossijskoj Federacii: diss. ... d-ra nauk / A.V. Pchelincev. — Moskva, 2012. — 331 s.
21. *Starkov O.V.* Kriminologija: Obshhaja, osobennaja i Special'naja chasti : uchebnik / O.V. Starkov. — Sankt-Peterburg : Juridicheskij Centr Press, 2012. — 1047 s.
22. *Fedosova N.S.* Ugolovnoe pravo i religija: Problemy vzaimovlijanija i vzaimodejstvija: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk / N.S. Fedosova. Vladivostok, 2003. — 32 s.
23. *Fokin M.S.* Ugolovno-pravovaja harakteristika organizacii religioznyh obedinenij, posjagajushhijh na lichnost' i prava grazhdan/ avtoref. dis. ... kand. jurid. nauk / M.S. Fokin. — Omsk, 2000. — 183 s.
24. *Shevkojljas K.M.* Ugolovno-pravovaja ohrana svobody sovesti v Rossii : avtoref. dis. ... kand. jurid. nauk: 12.00.08 ugolovnoe pravo i kriminologija; ugolovno-ispolnitel'noe pravo / E.M. Shevkojljas. — Juridicheskij Institut MVD Rossii. — Omsk, 1999. — 94 s.
25. *Babanina K.S.* Kryminalne pravo Ukrainy v pravoslavnomu vymiri (stan, dinamika ta perspektyvy): avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08 — kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo / K.S. Babanina. — Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia». — Odesa, 2016. — 20 s.
26. *Bilash O.V.* Kryminalna vidpovidalnist za nezakonnii dii shchodo relihiinykh sporud abo sviatyn : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. — Odesa, 2013. — 19 s.
27. *Markin V.I.* Kryminalno-pravova okhorona svobody virospovidannia v Ukraini : avtoref. dys...kand yuryd.nauk / V.I. Markin. — Lviv, 2012 — 18 s.
28. *Ostrovskiyi O.S.* Kryminalna vidpovidalnist za porushennia prav liudyny na svobodu virospovidannia za kryminalnym pravom Ukrainy : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / O.S. Ostrovskiyi. — Lviv, 2104. — 20 s.
29. *Palii M.V.* Zlochynnist u sferi virospovidannia ta borotba z neiu : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / M.V. Palii. — Kyiv, 2002. — 19 s.
30. *Pankevych V.M.* Kryminalna vidpovidalnist za porushennia rivnopravnosti hromadian zalezhno vid rasovoi, natsionalnoi nalezhnosti abo stavlennia do religii : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk / V.M. Pankevych. — Kyiv, 2007. — 23 s.
31. *Tarasenko A.V.* Kryminalna vidpovidalnist za zvazhannia zdiisnenniu relihiinoho obriadu : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk zi spetsialnosti : 12.00.08 kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo / A.V. Tarasenko. — Kharkiv : Natsionalna yurydychna akademiia, 1995. — 20 s.
32. *Shvydchenko I.H.* Svoboda virospovidannia yak obiekt kryminalno-pravovoi okhorony : avtoref. dys. ... kand yuryd.nauk / I.H. Shvydchenko. — Kyiv, 2009. — 19 s.
33. *Hlushkov V.O.* Shchodo udoskonalennia mekhanizmu kryminalnoi vidpovidalnosti stosovno totalitarnykh sekt / V.O. Hlushkov // Materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii prysviachenoj 20 richchju Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy ta obhovorennia piatytomnoi monohrafii “Pravova doktryna Ukrainy”. — Kharkiv, 2013. — 1030 s.
34. *Dudorov O.O.* Kryminalne pravo : navch. posib. / O.O. Dudorov, M.I. Khavroniuk ; Za zah. red. M.I. Khavroniuka. — Kyiv : Vaite, 2014. — 944 s.
35. *Zinchenko I.O.* Utochnennia zmistu objekta zlochynu, peredbachenoho st. 161 KK Ukrainy, yak umova efektyvnosti yii zastosuvannia / I.O. Zinchenko / Pravovi zasady

pidvyshchennia efektyvnosti borotby zi zlochynnistiu v Ukraini : materialy naukovoi konferentsii, 15 travnia 2008 roky. — Kharkiv : Pravo, 2008. — S. 56.

36. *Kurafieiev V.V.* Porushennia rivnopravnosti hromadian zalezho vid yikh rasovoi, natsionalnoi nalezhnosti abo relihiinykh perekonan: konstytutsiinyi ta kryminalno-pravovyi aspekt / V.V. Kurafieiev // Pytannia borotby zi zlochynnistiu : zbirnyk naukovykh prats. — Kharkiv : Pravo, 2011. — S. 239–240.

37. *Lykhova S.Ya.* Zlochyny u sferi realizatsii hromadianskykh, politychnykh ta sotsialnykh prav i svobod liudyny i hromadianyna : Monohrafiia / S.Ya. Lykhova. — Kyiv : Vydavnycho-polihrafichnyi tsent “Kyivskyi universytet”, 2006. — 573 s.

38. *Marysiuk K.* Kryminalna vidpovidalnist za porushennia zakonodavstva u sferi svobody virospovidannia u derzhavakh Yevropeiskoho soiuзу // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia yurydychna. — Vypusk 43. — S. 285–289.

39. *Martynenko O.A.* Zlochyny vchyneni na gruntii rasovoi, natsionalnoi chy relihiinoi neterpymosti, yak nove kryminalne yavyshe v Ukraini / O.A. Martynenko // Derzhava ta rehiony. Seriiia : Pravo. — 2009. — № 2. — S. 43–46.

40. *Olishevskiy O.V.* Pravoslavna Tserkva yak subiekt protydyi zlochynnosti ta profilaktyky zlochyniv / O.V. Olishevskiy // Forum prava. — 2011. — № 3. — S. 565–569.

41. *Savchenko A.V.* Vplyv motyviv rasovoi, natsionalnoi chy relihiinoi neterpymosti na kvalifikatsiiu zlochyniv / A.V. Savchenko // Visnyk Akademii advokatury Ukrainy. — 2010. — № 1. — S. 174–177.

42. *Streltsov Ye.L.* Relihiini tradytsii u svitskii derzhavi : monohrafiia / Ye.L. Streltsov. — Praha : Vyd-vo L.Marek (Brno), 2014. — 232 s.

43. *Shakun V.I.* Suspilstvo i zlochynnist / V.I. Shakun. — Kyiv : Atika, 2003. — 784 s.

44. *Aristova A.V.* Relihiieznavstvo : kurs lektsii / A.V. Aristova. — Kyiv : NTU, 2008. — 180 s.

45. Relihiieznavstvo : pidruchnyk / V.M. Vovk, M.V. Kostytskyi, V.M. Kravets ta in.; za red. V.M. Vovk, B.F. Chmilia : KNUVS. — Kyiv : Atika, 2009. — 551 s.

46. Religija i obshhestvo : hrestomatija po sociologii religii / pod obshh. red. V.I. Garadzhi. — Moskva, 1996. — 758 s.

47. *Zdioruk S.I.* Suspilno-relihiini vidnosyny: vyklyky Ukraini XXI stolittia : monohrafiia / Nats. un-t stratehichnykh doslidzhen. — Kyiv : Znannia Ukrainy, 2005. — 551 s.

48. *Kolodnyi A.* Fenomen religii: pryroda, struktura, funktsionalnist, tendentsii / A. Kolodnyi. — Kyiv : Svit znan, 1999. — 52 s.

49. *Kucenok B.M.* Jemocii i religija / B.M. Kucenok. — Kiev : Politizdat Ukrainy, 1982. — 103 s.

50. *Abdudzhailov A.* Terrorizm — religija ili doktrina? [Jelektronnyj resurs] / Abdudzhabor Abdudzhailov. — Rezhim dostupa : <http://www.proza.ru/2007/08/20-76>.

51. *Aleksandrov A.A.* Tipologija delinkventnogo povedenija pripsihopatijah i akcentuacijah haraktera / A.A. Aleksandrov // Narusheniija povedenija u detej i podrostkov. — Moskva, 1981. — S. 51–59.

52. *Alekseeva L.V.* Problema juridicheski znachimykh jemocional'nyh sostojanij / L.V. Alekseeva. — Tjumen' : Izd-vo Tjumen. gos. un-ta, 1997. — 128 s.

53. *Antonjan Ju.M.* Lichnost' prestupnika / Ju.M. Antonjan, V.N. Kudrjavcev, V.E. Jeminov. — Sankt-Peterburg, 2004. — 366 s.; Antonjan Ju.M. Prestupnik kak predmet kriminologicheskogo izuchenija / Ju.M. Antonjan // Voprosy bor'by s prestupnost'ju. — Moskva, 1981. — № 34. — S. 41.

54. *Bahrii-Shakhmatov L.V.* Spivvidnoshennia orhanizovanoi zlochynnosti i teroryzmu / L.V. Bahrii-Shakhmatov // Aktualni problemy derzhavy ta prava. — Vyp. 8. — Odesa : Yuryd. l-ra, 2000. — S. 33–42.

55. *Bachinin V.A.* Filosofija prava i prestuplenija / V.A. Bachinin. — Har'kov : Folio, 1999. — 607 s.
56. *Bratus' B.S.* Anomalii lichnosti / B.S. Bratus'. — Moskva : Mysl', 1988. — 301 s.
57. *Dolgova A.I.* Izuchenie lichnosti prestupnika / A.I. Dolgova // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. — 1978. — № 6. — S. 79.
58. *Dromin V.M.* Osoblyvosti formuvannia kryminalnoi subkultury / V.M. Dromin // Aktualni problemy derzhavy i prava. — 2005. — № 25. — S. 498–503.
59. *Emel'janov V.P.* Terrorizm i prestuplenija s priznakami terrorizirovanija: ugovolno-pravovoe issledovanie / V.P. Emel'janov. — Sankt-Peterburg : Juridicheskij centr «Press», 2002. — 291 s.
60. *Zelinskiy A.F.* Kryminalna psykhologhiia / A.F. Zelinskiy. — Kyiv : 1999. — 319 s.
61. *Kastorskiy G.L.* Religioznaja motivacija jekstremizma i terrorizma / G.L. Kastorskiy // Kriminologija v razvitii. — 2001. — № 1. — 83 s.
62. *Fesenko Ye.V.* Problemy kryminalno-pravovoi protyidii teroryzmu v Ukraini [Elektronnyi resurs] / Ye.V. Fesenko // Chasopys Akademii advokatury Ukrainy. 2014. — T. 7., № 4. — С. 72–76. — Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chauu_2014_7_4_12.pdf.
63. *Gusejnov A.A.* Antichnaja jetika / A.A. Gusejnov. — Moskva : Gardariki, 2004. — S. 233.
64. *Kuznietsov V.V.* Kryminalno-pravova okhorona hromadskoho poriadku ta moralnosti v Ukrainskomu vymiri : monohrafiia/ V.V. Kuznietsov.— Kyiv : TOV NVP “Interservis”, 2012. — 908 s.
65. *Mitrohin L.N.* Religii “Novogo veka” / L.N. Mitrohin. — Moskva, 1985. — 164 s.
66. *Panarin A.S.* Pravoslavnaja civilizacija v global'nom mire / A.S. Panarin. — Moskva : Algoritm, 2002. — 568 s.
67. *Skripnik A.P.* Religija i moral' / A.P. Skripnik // Jetika : jenciklopedicheskij slovar' / pod red. R.G. Apresjana i A.A. Gusejnova. — Moskva : Gardariki, 2001. — 408 s.
68. *Burchak F.G.* Souchastie. Social'nye, kriminologicheskie i pravovye problemy / F.G. Burchak. — Kyiv : Vyscha shkola, 1986. — 208 s.
69. *Bartol K.* Psihologija kriminal'nogo povedenija / K. Bartol. — Moskva ; Sankt-Peterburg : Prajm-EVROZNAK, 2004. — 352 s.
70. *Bluvshtejn Ju.D.* Ponjatje lichnosti prestupnika / Ju.D. Bluvshtejn // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. — 1979. — № 8. — S. 98.
71. *Bozhovich L.I.* Lichnost' i ee formirovanie v detskom vozraste (Psihologicheskoe issledovanie) / L.I. Bozhovich. — Moskva : Prosveshhenie, 1969. — 447 s.
72. *Bratus' B.S.* Anomalii lichnosti / B.S. Bratus'. — Moskva : Mysl', 1988. — 301 s.
73. *Volzhenkin B.V.* Obshestvennaja opasnost' prestupnika i osnovanija ugovolnoj otvetstvennosti / V.B. Volzhenkin // Pravoznavstvo. — 1963. — № 3. — S. 92.
74. *Gazzaniga M.* Materialy portala “Nauchnaja Rossija” [Elektronnyj resurs] / Majkl Gazzaniga. — Rezhim dostupa : <http://scientificrussia.ru/articles/michael-gazzaniga>.
75. *Gilinskiy Ja.I.* Sociologija deviantnogo povedenija : ucheb. posob. / Ja.I. Gilinskiy, V.S. Afanas'ev. — Sankt-Peterburg, 1993. — 167 s.
76. *Dolgova A.I.* Izuchenie lichnosti prestupnika / A.I. Dolgova // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. — 1978. — № 6. — S. 79.
77. *Kurganov S.I.* Teoreticheskie voprosy izuchenija lichnosti prestupnika / S.I. Kurganov // Lichnost' prestupnika i preduprezhdenie prestuplenij : sb. nauch. trudov. — Moskva : VNII MVD SSSR, 1987. — S. 23–33.
78. Lichnost' prestupnika / pod red. V.N. Kudrjavceva. — Moskva : Jurid. lit., 1971. — 356 c.

79. *Lifarieva N.V.* Psykholohiia osobystosti : navch. posib. / N.V. Lifarieva. — Kyiv : TsNL, 2003. — 240 s.
80. *Lobovik B.A.* Religioznoe soznanie i ego osobennost' / B.A. Lobovik. — Kiev : Naukova dumka, 1986. — 246 s.
81. *Fesenko Ye.V.* Problemy struktury obiekta yak elementa skladu zlochynu / Ye.V. Fesenko // Visnyk Akademii advokatury Ukrainy. — 2009. — № 1. — S. 234–236.
82. *Allport G.* The Individual and His Religion / Gordon Allport. — New York, 1998. — P. 99.
83. *Berkowitz L.* Aggression: A Social / L. Berkowitz. — New York, 1964. — S. 361.
84. *Kardiner A.* The psychological frontiers of society / A. Kardiner. — N.-Y., 1945. — P. 475.
85. *Miller N.* The frustration — aggression hypothesis / N. Miller et. al. // Psychological Review. — 1941. — № 48. — P. 337–342.
86. *Guilford J.P.* Three faces of intellect [Electronic resource] / J.P. Guilford // The American Psychologist. — 1959. — № 8. — Mode of access : <http://www.metodolog.ru/00736/00736.html>.
87. *Bilohryts-Kotliarevskiy L.S.* Obschie cherty istorii ugolovnogo prava / L.S. Bilohryts-Kotliarevskiy // Antolohiia ukrainskoi yurydychnoi dumky / Red. Yu.S. Shemshuchenko. — Kyiv : Yurydychna knyha, 2004. — T. 7 : Kryminalne pravo. Kryminalnyi protses. — S. 205–232.
88. *Burchak F.G.* Souchastie. Social'nye, kriminologicheskie i pravovye problemy / F.G. Burchak. — Kyiv : Vyshcha shkola, 1986. — 208 s.
89. *Dagel' P.S.* Subektivnaja storona prestuplenija i ejo ustanovlenie / P.S. Dagel', D.P. Kotov. — Voronezh : Voronezhskij un-t, 1974. — S. 197–198.
90. *Dan'shin I.N.* O znachenii motiva prestuplenija pri izuchenii i preduprezhdenii prestuplenij / I.N. Dan'shin // Voprosy bor'by s prestupnost'ju. — 1969. — № 10. — S. 70.
91. *Igoshev K.E.* Tipologija lichnosti prestupnika i motivacija prestupnogo povedenija / K.E. Igoshev. — Gor'kij : Izd-vo GVSh MVD SSSR, 1974. — 168 s.
92. *Kriminologija* / pod red. N.F. Kuznecovoj i G.M. Min'kovskogo. — Moskva : MGU, 1994. — 415 s.
93. *Luneev V.V.* Prestupnoe povedenie: motivacija, prognozirovanie, profilaktika / V.V. Luneev. — Moskva : Izd-vo voen. un-ta, 1980. — 137 s.
94. *Martynenko O.A.* Zlochyny vchyneni na grunti rasovoi, natsionalnoi chy relihiinoi neterpymosti, yak nove kryminalne yavyshe v Ukraini / O.A. Martynenko // Derzhava ta rehiony. Serii : Pravo. — 2009. — № 2. — S. 43–46.
95. *Maslou A.* Motivacija i lichnost' / A. Maslou. — 3 izd. — Sankt-Peterburg : Piter, 2003. — 352 s.
96. *Savchenko A.V.* Motyv i motyvatsiia : monohrafiia / A.V. Savchenko. Kyiv : Atika, 2002. — 144 s.
97. *Starkov O.V.* Kriminoteologija: religioznaja prestupnost' / O.V. Starkov, L.D. Bashkatov. — Sankt-Peterburg : Juridicheskij Centr Press. — 2004. — 385 s.
98. *Harchenko V.B.* Ugolovnoe pravo Ukrainy / V.B. Harchenko. — Kiev : Atika, 2000. — 271 s.
99. *Bashkatov L.D.* Religioznye prestuplenija; vidovoj sostav, prichiny i uslovija, profilaktika / L.D. Bashkatov, O.V. Starkov. — Moskva, 2000. — 182 s.
100. *Holovkin B.M.* Koryslyva nasylnytska zlochynnist v Ukraini: fenomen, determinatsiia, zapobihannia : monohrafiia / B.M. Holovkin. — Kharkiv : Pravo, 2011. — 440 s.
101. *Kurs kryminolohii. Zahalna chastyna* / za red. O.M. Dzhuzhy. — Kyiv : 2001. — 441 s.

102. *Zakaliuk A.P.* Kurs suchasnoi ukrainskoi kryminolohii : teoriia i praktyka : u 3 kn. / A.P. Zakaliuk. — Kn. 1: Teoretychni zasady ta istoriia ukrainskoi kryminolohichnoi nauky. — Kyiv : In Yure, 2007. — 424 s.

103. *Zelenetskyi V.* Metodolohichna funktsiia zahalnoi teorii borotby zi zlochynnistiu / V. Zelenetskyi // Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy. — 2002. — № 4. — S. 143—157.

104. *Kalman O.* Problemy informatsiino-analitychnoho zabezpechennia protydii zlochynnosti v Ukraini / O. Kalman, O. Vavreniuk // Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. — 2009. — № 1. — S. 49—54.

105. *Kulyk O.H.* Zlochynnist v Ukraini: teoriia i praktyka kryminolohichnogo doslidzhennia : avtoreferat na zdobuttia naukovooho stupenia doktora yurydychnykh nauk zi spetsialnosti 12.00.08 — kryminalne pravo ta kryminolohiia; kryminalno-vykonavche pravo / O.H. Kulyk. — Kyiv : Derzhavnyi nauково-doslidnyi instytut Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy, 2013. — 272 s.

106. *Bandurka O.M.* Protydii zlochynnosti ta profilaktyka zlochyniv : monohrafiia / O.M. Bandurka, O.M. Lytvynov. — Kharkiv : KhNUVS, 2011. — S. 83.

107. *Abul'hanova K.A.* Problema sootnosheniia lichnosti, individual'nosti, subekta / K.A. Abul'hanova // V kn. : Sovremennaja lichnost': Psihologicheskie issledovanija. — Moskva : IP RAN, 2012. — S. 17—35.

108. *Andreeva G.M.* Psihologija social'nogo poznanija : ucheb. posob. dlja stud. vysshih ucheb. zaved. / G.M. Andreeva. — 2-e izd., pererab. i dop. — Moskva : Aspekt Press, 2000. — 288 s.

109. *Bodalev A.A.* Psihologija obshhenija / A.A. Bodalev. — Moskva : In-t prakt. psihol. ; Voronezh : Modek, 1996. — 256 s.

Леоненко Т.Є., Леоненко М.І. Історіографія теоретико-правових проблем злочинності на релігійному ґрунті

У статті розглянуто гносеологічні основи дослідження феномену злочинності на релігійному ґрунті як соціально-правового явища та запропоновано авторську класифікацію праць дослідників у цій галузі.

Ключові слова: феномен, злочинність, релігія, кримінологія, дослідження, психологія, особистість, мотив релігійної ненависті або ворожнечі.

Леоненко Т.Е., Леоненко М.И. Историография теоретико-правовых проблем преступности на религиозной почве

В статье рассмотрены гносеологические основы исследования феномена преступности на религиозной почве как социально-правового явления и предложена авторская классификация работ исследователей в этой отрасли.

Ключевые слова: феномен, преступность, религия, криминология, исследование, психология, личность, мотив религиозной ненависти или вражды.

Leonenko T., Leonenko M. Historiography of the Theoretical and Legal Issues of Crimes Motivated by Religion

The article considers the gnosiological basis of research of the phenomenon of crime motivated by religion as a social and legal phenomenon and offers the authors' classification of the researchers' works in this field.

Keywords: Phenomenon; Crime; Religion; Criminology; Research; Psychology; Individuality; Motive of Religious Hatred or Animosity

Стаття надійшла до редакції 03.03.2017.